

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ

Кафедра фундаментальних та юридичних дисциплін факультету № 6

МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ
ДО СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ
із навчальної дисципліни «Порівняльне правознавство»

вибіркових компонент освітньої програми
третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти

081 Право 081 Law

(спеціалізація 12.00.01 – теорія та історія держави і права;
історія політичних і правових учень)

(Шифр за ОНП – ВК.05.1)

Харків 2023

ЗАТВЕРДЖЕНО

Науково-методичною радою
Харківського національного
університету внутрішніх справ
Протокол від 25.09.2023 р. № 8

СХВАЛЕНО

Вченою радою факультету № 6
Протокол від 25.08.2023 р. № 5

ПОГОДЖЕНО

Секцією Науково-методичної ради
ХНУВС з юридичних дисциплін
Протокол від 22.09.2023 р. № 8

Розглянуто на засіданні кафедри фундаментальних та юридичних дисциплін
(протокол від 18.08.2023 р. № 8).

Розробники:

1. Завідувач кафедри фундаментальних та юридичних дисциплін факультету №6 ХНУВС, кандидат юридичних наук, доцент **Холод Ю.А.**
2. Доцент кафедри фундаментальних та юридичних дисциплін факультету №6 ХНУВС, кандидат юридичних наук, доцент **Волошенюк О.В.**

Рецензенти:

1. Доцент кафедри державно-правових дисциплін юридичного факультету Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна, кандидат юридичних наук, доцент **Передерій О.С.**
2. Професор кафедри теорії та історії держави і права факультету №1 ХНУВС, кандидат юридичних наук, доцент **Невзоров І.Л.**

1. Розподіл часу навчальної дисципліни за темами (денна форма навчання)

Номер та назва навчальної теми	Кількість годин відведених на вивчення навчальної дисципліни						Вид контролю
	Всього	з них:					
		лекції	Семінарські заняття	Практичні заняття	Лабораторні заняття	Самостійна робота	
Тема №1. Становлення і розвиток порівняльного правознавства.	6	2	2	0	0	2	
Тема №2. Поняття, предмет та методологія порівняльного правознавства.	6	0	2	0	0	4	
Тема №3. Правова карта світу: статика та динаміка.	6	2	2	0	0	2	
Тема №4. Правотворчість в правових системах світу.	6	0	2	0	0	4	
Тема №5. Систематизація джерел права в правових системах світу.	6	2	2	0	0	2	
Тема №6. Тлумачення норм права в правових системах світу.	6	2	2	0	0	2	
Тема №7. Застосування норм права в правових системах світу.	6	0	0	0	0	6	
Тема №8. Конституційний контроль в правових системах світу.	6	2	2	0	0	2	
Тема №9. Сфера публічного права в правових системах світу.	6	2	2	0	0	2	
Тема №10. Сфера приватного права в правових системах світу.	6	0	2	0	0	4	
Тема №11. Права людини в правових системах світу.	6	2	2	0	0	2	
Тема №12. Судові системи світу.	6	0	2	0	0	4	

Тема №13. Міжнародні судові системи.	6	0	2	0	0	4	
Тема №14. Юридична освіта в правових системах світу.	6	0	2	0	0	4	
Тема №15. Правосвідомість і правова культура в правових системах світу.	6	2	2	0	0	2	
Всього за семестр №1	90	16	28			46	Екзамен

4.2. Розподіл часу навчальної дисципліни за темами (заочна форма навчання)

Номер та назва навчальної теми	Кількість годин відведених на вивчення навчальної дисципліни						Вид контролю
	Всього	з них:					
		лекції	Семінарські заняття	Практичні заняття	Лабораторні заняття	Самостійна робота	
Тема №1. Становлення і розвиток порівняльного правознавства.	6	2	2	0	0	2	
Тема №2. Поняття, предмет та методологія порівняльного правознавства.	6	0	0	0	0	6	
Тема №3. Правова карта світу: статика та динаміка.	6	2	2	0	0	2	
Тема №4. Правотворчість в правових системах світу.	6	0	0	0	0	6	
Тема №5. Систематизація джерел права в правових системах світу.	6	0	2	0	0	4	
Тема №6. Тлумачення норм права в правових системах світу.	6	0	0	0	0	6	
Тема №7. Застосування норм права в правових системах світу.	6	0	0	0	0	6	
Тема №8. Конституційний контроль в правових системах світу.	6	2	2	0	0	2	
Тема №9. Сфера публічного права в правових системах світу.	6	0	0	0	0	6	
Тема №10. Сфера приватного права в правових системах світу.	6	0	0	0	0	6	
Тема №11. Права людини в правових системах світу.	6	0	0	0	0	6	

Тема №12. Судові системи світу.	6	0	0	0	0	6	
Тема №13. Міжнародні судові системи.	6	0	0	0	0	6	
Тема №14. Юридична освіта в правових системах світу.	6	0	0	0	0	6	
Тема №15. Правосвідомість і правова культура в правових системах світу.	6	2	2	0	0	2	
Всього за семестр №1	90	8	10			72	Екзамен

2. Методичні вказівки до семінарських занять

Тема № 1: Становлення і розвиток порівняльного правознавства.

Семінарське заняття № 1 «Становлення і розвиток порівняльного правознавства»

Навчальна мета заняття: формування у студента комплексного уявлення про закономірності розвитку порівняльного правознавства як науки та навчальної дисципліни.

Кількість годин: 2 години.

Навчальні питання:

1. Основні етапи розвитку юридичної компаративістики.
2. Порівняльне правознавство у XX і XXI століттях.
3. Стан порівняльно-правових досліджень в Україні.

Методичні вказівки

Відповідь на перше питання передбачає розкриття історичного підґрунтя розвитку порівняльно-правових досліджень. Необхідно проаналізувати, як змінювалися в історії підходи до порівняння державно-правових явищ, починаючи з часів античності та завершуючи XIX століттям.

Друге питання вимагає аналізу процесів інституціоналізації порівняльного правознавства протягом XX ст. та на початку XXI ст. Зокрема, слід зупинитися на розвитку товариств та центрів порівняльного правознавства, проведенні міжнародних конгресів, випуску спеціалізованих журналів тощо.

У третьому питанні необхідно висвітлити особливості порівняльно-правових досліджень в Україні, історичні етапи їх становлення, основні напрями в сучасній українській компаративістиці, перспективи розвитку національного порівняльного правознавства.

Теми рефератів:

1. Визначальні фактори розвитку порівняльного правознавства.
2. Інституціоналізація порівняльно-правових досліджень.
3. Особливості вітчизняних порівняльно-правових досліджень за часів існування СРСР.
4. Актуальність порівняльно-правових досліджень для правової системи України.
5. Перспективи розвитку порівняльного правознавства.

Література:

Основна: 1, 3, 4

Додаткова: 2, 3, 28, 29, 30, 31, 32, 44, 72

Тема № 3: Правова карта світу: статика та динаміка

Семінарське заняття № 2. Правова карта світу: статика та динаміка.

Навчальна мета заняття: формування у студента комплексного уявлення про сучасну типологію та взаємодію правових систем світу.

Кількість годин: 2 години.

Навчальні питання:

1. Типологія правових систем світу.
2. Зближення та взаємовплив правових систем.
3. Проблема ідентифікації пострадянських правових систем.

Методичні вказівки

При відповіді на перше питання необхідно розкрити поняття терміну «правова сім'я», його співвідношення з національною правовою системою, після чого перейти до аналізу існуючих підходів і критеріїв типологізації правових систем світу. Особливу увагу слід приділити поглядам Р. Давида та К. Цвайгerta.

Друге питання вимагає розкриття основних шляхів і засобів зближення та взаємовпливу правових систем світу. Тут необхідно згадати про внутрішньо-орієнтований та зовнішньо-орієнтований вплив законів однієї країни на створення та реалізацію законів інших країн. Слід також розкрити зміст таких явищ, як акультурація та рецепція, гармонізація та уніфікація законодавства. Розкривши зміст кожного з даних понять, слід перейти до характеристики основних засобів зближення правових систем – програмно-забезпечувальних та юридичних. Повному опануванню даного питання буде сприяти також характеристика такого явища, як правова конвергенція.

В останньому питанні необхідно зупинитися на чинниках, які ускладнюють типологізацію колишніх республік СРСР (зокрема, висвітлити особливості соціалістичного права). Слід також розкрити підходи, що існують у вітчизняній та зарубіжній компаративістиці щодо визначення місця правової системи України на правовій карті світу.

Теми рефератів:

1. Наукові підходи до типології правових систем світу.
2. Вплив глобалізації на розвиток правових систем світу.
3. Гармонізація та уніфікація правового регулювання.
4. Юридична конвергенція.
5. Місце України на правовій карті світу.

Література:

Основна: 1-7

Додаткова: 1, 4, 5, 6, 7, 9, 14, 15, 17, 19, 25, 26, 27, 35-38, 45-49, 53, 54, 64-66

Тема № 5: Систематизація джерел права в правових системах світу.

Семінарське заняття № 4 «Систематизація джерел права в правових системах світу»

Навчальна мета заняття: розкриття закономірностей розвитку систематизації джерел права в різних типах правових систем світу.

Кількість годин: 2 години.

Навчальні питання:

1. Закономірності розвитку систематизації джерел права у світі.
2. Систематизація джерел романо-германського права (на прикладі Франції та ФРН). Кодекс.
3. Особливості систематизації джерел права в Англії та США.
4. Особливості систематизації джерел мусульманського права.

Методичні вказівки

Перше питання передбачає розкриття чинників, які спричиняли необхідність систематизації джерел права, а також завдань, що висувалися до систематизації на різних

історичних етапах. Необхідно показати співвідношення офіційних та неофіційних систематизацій, розкрити складнощі систематизації та її основні форми, охарактеризувати роль кодифікації в становленні і розвитку романо-германської системи, висвітлити аргументи, що висувалися в юридичній теорії і практиці на користь та проти даної форми систематизації.

При відповіді на друге питання слід показати, який вигляд має систематизація юридичних джерел в сучасній Франції (як розуміється кодифікація сьогодні, на яких принципах вона побудована, які особливості мають французькі кодекси тощо) та у ФРН. Повному розкриттю питання буде сприяти аналіз того, що являє собою європейський кодекс, які його основні риси, види та в чому полягає його співвідношення зі звичайним законом.

Характеризуючи систематизацію джерел англо-американського права, необхідно підкреслити ті риси, що відрізняють як доктринальні, так і практичні підходи до неї перш за все у Великобританії та США. Зокрема, необхідно згадати про те, що для англійської правової традиції характерним є упереджене ставлення до будь-яких кодифікацій, та висвітлити основні аргументи, які висувуються їх противниками. Слід підкреслити і наявність в країнах загального права великої кількості напівофіційних, приватних збірок судових прецедентів та актів законодавства. Важливо також показати відмінність американських кодексів від європейських.

Останнє питання присвячене аналізу особливостей систематизації джерел права в мусульманських країнах. При відповіді на нього необхідно показати цілі, які ставляться перед систематизацією мусульманського права, складнощі, з якими вона стикається, а також навести конкретні приклади успішної систематизації.

Теми рефератів:

1. Кодифікація джерел права: за і проти.
2. Роль кодифікації в країнах континентальної Європи.
3. Кодекс: поняття, ознаки, види.
4. Особливості систематизації джерел англо-американського права.
5. Систематизація джерел мусульманського права.
6. Систематизація звичаєвого права.
7. Систематизація права ЄС.

Література:

Основна: 1-5

Додаткова: 52, 59, 60

Тема № 8: Конституційний контроль в правових системах світу.

семінарське заняття № 6 «Конституційний контроль в правових системах світу»

Навчальна мета заняття: формування цілісного уявлення про існуючі в світі моделі конституційного контролю.

Кількість годин: 2 години.

Навчальні питання:

1. Європейська модель судового конституційного контролю.
2. Американська модель конституційної юстиції.
3. Змішані моделі конституційного контролю.

Методичні вказівки

При відповіді на перше питання необхідно розкрити ідеологічну основу конституційного контролю, роль Ганса Кельзена в обґрунтуванні його необхідності, зупинитися на властивостях концентрованої моделі судового конституційного контролю. Слід також звернути увагу на особливі риси конституційного контролю у Франції, Німеччині, інших європейських країнах, розглянути основні функції органів конституційного контролю тощо.

Друге питання присвячене розкриттю відмінностей конституційного контролю в правових системах англо-американського типу, зокрема - у США. При відповіді на дане питання необхідно виходити з того, що в США склалася так звана дифузна модель конституційного контролю. Необхідно розкрити напрями контролю, характер взаємин між Верховним Судом США та судами штатів тощо.

У третьому питанні слід розглянути особливості конституційного контролю в державах, де він набув комплексного характеру. Зокрема, мова йде про так звану іберійську модель конституційного контролю, розповсюджену у країнах Латинської Америки. Слід розкрити особливості процедури ампаро, її суб'єктів, види, особливості процедури тощо.

Теми рефератів:

1. Виникнення та розвиток конституційного контролю.
2. Світові моделі судового конституційного контролю.
3. Процедура ампаро у латиноамериканському праві.

Література:

Основна: 1-5

Додаткова: 59, 60

Тема № 11: Права людини в правових системах світу.

Семінарське заняття № 7 «Права людини в правових системах світу»

Навчальна мета заняття: формування комплексного уявлення про основні підходи до визначення сутності прав людини, про механізми їх захисту на міжнародному, регіональному та національному рівні.

Кількість годин: 2 години.

Навчальні питання:

1. Основні концепції прав людини, їх прояв в правових системах світу.
2. Національні, регіональні та міжнародні механізми забезпечення прав людини.
3. Міжнародні стандарти та національні особливості інституту громадянства.

Методичні вказівки

Відповідь на перше питання передбачає аналіз існуючих в світі підходів до сутності прав людини, джерел їх виникнення та напрямків розвитку. Необхідно також висвітлити особливості розуміння проблем гендерної рівності у світі, обмеження прав людини, їх зв'язок і співвідношення з обов'язками. Потребує дослідження також розуміння свободи слова в романо-германському та англо-американському праві.

Друге питання вимагає аналізу існуючих механізмів захисту прав людини на національному, регіональному та міжнародному рівні. Зокрема, слід розглянути проблему відповідальності держави перед особою в різних типах правових систем, нормативні та інституційні складові механізму захисту прав людини, становлення і розвиток інституту омбудсмена тощо.

У третьому питанні необхідно зупинитись на особливостях громадянства (підданства) в правових системах світу, еволюції вказаного інституту. Потребують висвітлення також міжнародні стандарти громадянства, ставлення національного та наднаціонального права до проблеми подвійного громадянства.

Теми рефератів:

1. Правовий статус особи в умовах глобалізації.
2. Права людини в Європейському союзі.
3. Категорія прав людини в мусульманському праві.
4. Подвійне громадянство в правових системах світу.
5. Відповідальність держави перед особою в правових системах світу.

Література:

Основна: 1-7

Додаткова: 12, 55, 56, 71

Тема № 15: Правосвідомість і правова культура в правових системах світу. Семінарське заняття № 8 «Правосвідомість і правова культура в правових системах світу»

Навчальна мета заняття: формування комплексного уявлення про особливості правосвідомості і правової культури в різних типах правових систем, про юридичні аспекти зближення культур в сучасному світі.

Кількість годин: 2 години.

Навчальні питання:

1. Західна та східна традиції права, їх вплив на формування правосвідомості та правової культури.
2. Правовий менталітет: поняття, структура, чинники, що визначають його особливості в різних правових системах світу.
3. Юридичні аспекти мультикультуралізму.

Методичні вказівки

При розгляді першого питання слід звернути увагу на поняття традиції права та її базові характеристики. Після цього слід розглянути, які правові цінності, категорії та інститути іманентно властиві західноєвропейській локальній цивілізації. При аналізі особливостей східної традиції права необхідно використовувати метод контрастного порівняння.

Друге питання передбачає розкриття основних тенденцій розвитку праворозуміння в умовах різних типів правових систем, закономірностей формування національної та наднаціональної правової ідеології, правових стереотипів та міфів. Необхідно також розглянути фактори, що впливають на формування менталітету народу.

При відповіді на останнє питання слід перш за все усвідомити особливості співіснування культур в сучасному світі. Після цього необхідно розглянути варіанти реакції держави й суспільства на культурне різноманіття. Необхідно також зупинитися на хвилях етнонаціоналізму після Другої світової війни. Слід акцентувати увагу на морально-психологічному та державно-правовому аспектах мультикультуралізму, проаналізувати юридичні засоби політики мультикультуралізму.

Теми рефератів:

1. Традиція права: поняття та види.
2. Формування правосвідомості в умовах різних типів правових систем.
3. Трансформація національної правосвідомості в умовах глобалізації.
4. Правова культура Китаю та Японії.
5. Правовий нігілізм в правових системах світу.

Література:

Основна: 1-7

Додаткова: 6, 11, 46, 48, 52, 54

4. Рекомендована література (основна, додаткова), інформаційні ресурси в Інтернеті

Основна література:

1. Бойко І.С., Бабін Б.В. Порівняльне правознавство : навч. посіб. О. : Фенікс, 2011. 152 с.
2. Жаровська І.М., Канцір В.С. Юридична компаративістика: навч. посіб. Львів: Вид-во ЛКА, 2015. 195 с.
3. Порівняльне правознавство / за заг. ред. О. Петришина. Х. : Право, 2012. 272

- с.
4. Порівняльне правознавство: Навч. Посібник / О.О. Погрібний, І.М. Погрібний, О.В. Волошенюк та ін. / За заг. ред... д-ра юрид. наук, проф., чл.-кор. АПН України О.Н. Ярмиша. Х., 2006. 296 с.
5. Порівняльне правознавство : хрестоматія для юрид. вищ. навч. закл. і ф-тів : навч. посіб. / уклад.: О.В. Петришин, О.В. Зінченко, Д.В. Лук'янов. Харків : Право. 2016. 1024 с.
6. Порівняльне правознавство : хрестоматія для юрид. ф-тів і закл. вищ. освіти. Харків : Право. 2019. 1023 с.
7. Правові системи сучасності: навч. посіб. / Ю.С. Шемшученко, О.Л. Богініч, В.Ю. Васецький, К.П. Вовраженцева, С.Д. Гусарєв; ред. Ю.С. Шемшученко; НАН України, Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького. К.: Юрид. думка, 2012. 490 с.

Додаткова література:

1. Батлер У. Е. Місце пострадянських правових систем на правовій карті світу: відкриті лекції Четвертого міжнар. наук. семінару «Порівняльне правознавство: сучасний стан і перспективи розвитку». К. : Логос, 2009. 20 с.
2. Батлер У.Е. Мудрість порівняльного правознавства. Зб. статей. К.: Логос, 2019. 572с.
3. Бехруз Х. Порівняльне правознавство: сучасні грані досліджень. *Порівняльне правознавство*. 2013. №1-2. С. 278-285.
4. Бехруз Х. Становлення афганського права: основні етапи. *Наукові праці Національного університету Одеська юридична академія*. 2016. Вип. 18. С. 26-35.
5. Бірюков Р.М. Вплив глобалізаційних процесів на формування правової політики національних держав. *Актуальні проблеми політики*. 2010. Вип. 39. С. 290-297.
6. Варга Ч. Правові традиції? У пошуках правових сімей і культур. К.: Логос, 2012. 24с.
7. Варга Ч. Theatrum legale mundi. Про класифікацію правових систем. *Порівняльне правознавство*. 2012. № 3-4. С. 17-37.
8. Воловик С. Зарубіжний досвід організації та діяльності ІР-суду та можливості його використання в Україні. *Visegrad Journal on Human Rights*. 2021. №3. С. 299-303.
9. Волошенюк О.В. Гармонізація та уніфікація законодавства як форми зближення правових систем. *Право і суспільство*. 2015. № 4, ч. 4. С.3-7.
10. Волошенюк О.В. Закордонна практика впровадження етичних кодексів у поліцейську діяльність. *Правоохоронна функція держави: теоретико-методологічні та історико-правові проблеми: тези доп. учасників міжнар. наук.-практ. конф. (м. Харків, 17 трав. 2019 р.) / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ ; Консультат. місія Європейського Союзу.*

- Харків : ХНУВС, 2019. С.47-49.
11. Волошенюк О.В. Переваги і недоліки політики мультикультуралізму. *Форум Права*. 2019. № 3 (56). С.6–12.
  12. Гордимов А. В. Доктринальні джерела права та права людини в романогерманській та англосаксонській правових системах. *Держава і право. Юридичні і політичні науки*. 2013. Вип. 59. С. 43-47.
  13. Гринько С.Д. Деліктоздатність неповнолітніх фізичних осіб за цивільним законодавством України та зарубіжних країн: порівняльно-правовий аналіз. *Часопис цивілістики*. 2015. Вип. 19. С. 158-165.
  14. Гринько С.Д. Значення типології рецепції римського права для правових систем європейських країн. *Приватне право і підприємництво*. 2014. Вип. 13. С. 9-13.
  15. Губанов О.О. Правова доктрина як джерело права в межах романогерманської, англосаксонської та релігійно-традиційної правової сім'ї: порівняльна характеристика. *Право і суспільство*. 2015. № 6. С. 9-14.
  16. Дамірлі М. Предметне поле порівняльного правознавства : комплексне бачення. *Порівняльне правознавство. Додаток до журналу «Право України»*. 2012. № 1-2. С.78-89.
  17. Дашковська О. Судовий прецедент і судова практика як джерела права. *Вісник Академії правових наук України*. 2011. № 1 (64). С. 34-41.
  18. Дришлюк І. А. Деякі особливості кримінального законодавства іноземних держав про відповідальність за транспортні злочини. *Право, економіка та управління: генезис, сучасний стан та перспективи розвитку* : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., присвяч. 20-річчю економіко-правового ф-ту ОНУ імені І. І. Мечникова (м. Одеса, 14–15 верес. 2018 р.). ОНУ, 2018. С. 648-653.
  19. Дуда С.М. Структура романо-германської правової сім'ї. *Наукові записки Львівського університету бізнесу та права*. 2013. Вип. 11. С. 183-186.
  20. Єгоров О. Предмет порівняльного правознавства і предметний генезис порівняльно-правових елементів. *Порівняльне правознавство. Додаток до журналу «Право України»*. 2012. № 1-2. С. 70-77.
  21. Желдибіна Т. Юридична природа порівняльно-правових досліджень у галузі цивілістики (XIX – початок XX ст.). *Порівняльне правознавство*. 2012. № 1/2. С.273–279.
  22. Іванцова А.В. Юридична освіта в Україні та передумови доступу до юридичної освіти у країнах світу. Higher education institutions as a medium for the formation of a new generation of lawyers : scient. conf., June 11–15, 2018, Republic of Poland. Sandomierz, 2018. P. 48–51.
  23. Інститут юридичної відповідальності у демократичних правових системах. За заг. ред . Н. М. Оніщенко. К.: Юридична думка, 2009. 216 с.
  24. Карабін Т. Порівняльне правознавство : сучасні проблеми і перспективи розвитку. *Юридичний вісник України*. 2015. 6-12 червня (№ 22). С.12.
  25. Квятковська Б.І. Особливості судового прецеденту в англо-саксонській та романо-германській правових сім'ях (порівняльний аналіз). *Теорія і*

- практика правознавства.* 2013. Вип. 1. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/tipp_2013_1_3
26. Колодяжна В.В. Історія формування та сучасний стан Романо-Германської правової сім'ї. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія юридична.* 2013. Вип. 1. С. 46-53.
  27. Корчевна Л.О. Специфічні особливості індуїстського права. *Правова держава.* 2015. Вип. 20. С. 16-21.
  28. Кресін О.В. Виокремлення порівняльного правознавства як наукової та навчальної дисципліни у другій половині XVIII – першій третині XIX ст. *Держава і право.* 2016. Вип. 74. С. 452-463.
  29. Кресін О.В. Питання про практичні цілі порівняння в правознавстві Західної і Центральної Європи в другій половині XVIII – першій третині XIX ст. *Публічне право.* 2016. № 4. С. 191-200.
  30. Кресін О. Порівняльне правознавство: історична ретроспектива і нові виклики. *Вісник Національної академії правових наук України.* 2015. № 4. С. 108-114.
  31. Кресін О.В. Порівняльне правознавство у XIX – XX століттях: проблеми становлення: монографія. Київ: Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України; Логос, 2011. 294 с.
  32. Кресін О.В. Становлення теоретичних засад порівняльно-правових досліджень у другій половині XVIII – першій третині XIX століть: компаративна концептуалізація. К.: Логос, 2017. 680 с.
  33. Кьотц Х. Старі та нові проблеми порівняльного права. *Порівняльне правознавство.* 2012. № 1/2. С. 90–103.
  34. Логвиненко М. І. Компаративна характеристика суддів з інтелектуальної власності: Україна, Великобританія, США. *Правові горизонти.* 2020. № 1. С. 107-111.
  35. Лукьянов Д.В. Национальные и наднациональные правовые системы в современном мире. *Закон и жизнь.* 2013. № 8/4. С. 38-42.
  36. Лук'янов Д.В. Релігійні правові системи в сучасному світі. Х. : Право, 2015. 352с.
  37. Лук'янов Д. Сучасні погляди на проблему класифікації та типології правових систем. *Порівняльне правознавство.* 2012. № 3-4. С. 56-62.
  38. Луць Л. А. Типологізація сучасних правових систем світу : відкриті лекції Другого міжнар. наук. семінару «Порівняльне правознавство: сучасний стан і перспективи розвитку». К. ; Х. ; Сімф. : Логос, 2007. 23 с.
  39. Мавед С.О. Іджтіхад у системі джерел мусульманського права. *Актуальні проблеми держави і права.* 2015. № 68. С.190-196.
  40. Мавед С.О. Методика здійснення іджтіхаду і вимоги до муджтахідів в мусульманському праві. *Актуальні проблеми політики.* 2013. Вип. 48 С. 157-164.
  41. Мавед С.О. Школи мусульманського права. *Актуальні проблеми держави і права.* 2013. № 70. С.160-165.
  42. Майклз Р. Функціональний метод порівняльного права. *Порівняльне правознавство.* 2012. № 1-2. С.189-229.

43. Михайленко О.В. Порівняльний аналіз професійної підготовки фахівців-юристів в Україні, Німеччині та США. *Наукові записки. Серія "Психолого-педагогічні науки" (Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя)*. 2011. №1. С.183-188.
44. Мудриєвська Л. Значення порівняльного правознавства у становленні позитивістських поглядів Ф.В. Тарановського. *Порівняльне правознавство*. 2013. №1-2. С. 357-361.
45. Оленчук І.В. Типологічні особливості романо-германського права. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2012. № 3. С. 77-79.
46. Оніщенко Н.М. Правова система України в умовах сучасних національних та міжнародних тенденцій розбудови державності: монографія / Н.М. Оніщенко, О.Г. Варич, Т.І. Тарахонич, О.М. Мельник, О.В. Потехін; ред. Ю. Л. Бошицький; НАН України, Київ. ун-т права. К.: Кондор, 2012. 614 с.
47. Основні правові системи світу: навчальний посібник /В.Д. Гапотій, О.Л. Жильцов, Г.І. Воржевітіна. Мелітополь: ФОП Однорог Т.В., 2019. 279 с.
48. Петришин О. В. Правова карта сучасного світу : навч. посіб. для студентів-магістрів юрид. вищ. навч. закл. і ф-тів / О. В. Петришин, О. В. Зінченко. Харків : Право, 2018. 508 с.
49. Піх Ю. А. Співвідношення світського та релігійного в іудейському праві. *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука». Серія: «Юридичні науки»*. 2017. №5. С. 41-46.
50. Піх Ю. А. Теоретико-правові аспекти мусульманського шлюбно-сімейного права у контексті секуляризаційних процесів. *Наукові записки Львівського університету бізнесу та права*. 2014. № 12. С. 288-292.
51. Піх Ю. А. Характерні риси сучасних релігійних правових систем. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2014. № 4. С. 75-77.
52. Порівняльне правознавство: сучасний стан і перспективи розвитку: збірник наукових праць / за ред. Ю.С. Шемшученка, В.П. Тихого, М.М. Цимбалюка, І.С. Гриценка; упор. О.В. Кресін, І.М. Ситар. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2012. 620 с.
53. Правова система України в умовах сучасних національних та міжнародних тенденцій розбудови державності / за заг. ред. Ю. Л. Бошицького. К. : Кондор, 2012. 616 с.
54. Правові системи сучасності : навч. посіб. / за ред. Ю. С. Шемшученка. К. : Юрид. думка, 2012. 492 с.
55. Разметаєва Ю. С. Доктрина та практика захисту прав людини : навчальний посібник. К.: ФОП Голембовська О.О., 2018. 364 с.
56. Семеніхін І.В. Правова доктрина в релігійних правових системах (на прикладі мусульманського права). *Форум права*. 2013. № 3. С. 552-566.
57. Ситар І.М. Предмет порівняльного правознавства (методологічний плюралізм). *Порівняльно-аналітичне право*. 2014. № 3. С. 43-47.
58. Ситар І.М. Природа порівняльного правознавства. *Наукові записки Львівського університету бізнесу та права*. 2013. Вип. 10. С. 310-313.
59. Сучасні проблеми порівняльного правознавства : зб. наук. праць / за ред.

- Ю.С. Шемшученка, Я.В. Лазура; упор.: О.В. Кресін, М.В. Савчин. Ужгород – Київ : Вид-во «Говерла», 2015. 218 с.
60. Трембіцький А.М., Циганюк Ю.В. Порівняльне правознавство: навч.-метод. посіб. 2-ге вид., допов. Хмельницький: ІРД, 2014. 216 с.
  61. Турута О. Глобалізація та її вплив на класифікацію сучасних правових систем світу. *Публічне право*. 2012. № 1. С. 254-260.
  62. Фулей Т. Підготовка професійних суддів у Франції. *Право України*. 2005. №4. С.124-128.
  63. Хавронюк М.І. Наукове осмислення правової доктрини та кримінального законодавства зарубіжних країн. *Вісник Асоціації кримінального права України*. 2013. № 1(1). С.298-347.
  64. Харитонов Є., Харитонova О. Деякі питання класифікації європейських систем приватного права. *Порівняльне правознавство*. 2012. № 3/4. С. 177–196.
  65. Харитонов Є. О., Харитонova О.І. Методологічні проблеми визначення типології систем цивільного права окремих пострадянських держав. *Право України*. 2013. № 3/4. С. 183–196.
  66. Хаустова М. Г. Правова система України серед правових систем сучасності. *Проблеми законності*. 2013. Вип. 123. С. 23-33.
  67. Хаустова М.Г. Юридична професія у правових сім'ях світу. *Проблеми законності*. 2012. Вип. 118. С. 12-19.
  68. Чиркин В. Е. Правові системи сучасності: взаємовплив і антагонізми (на прикладі конституційного права). *Право України*. 2013. № 6. С. 289-295.
  69. Чиркін В. Формаційно-цивілізаційний підхід до класифікації правових систем і сімей. *Порівняльне правознавство*. 2012. № 3-4. С. 63-83.
  70. Шаганенко В.П. Особливості системи права у романо-германській правовій сім'ї. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Юриспруденція*. 2013. Вип. 6-1 (1). С. 88-91.
  71. Шуміло І. А. Міжнародна система захисту прав людини : навчальний посібник. Київ: ФОП Голембовська О.О., 2018. 168 с.
  72. Sacco Rodolfo. Legal Formants: A Dynamic Approach to Comparative Law. *Scientific-practical professional journal «Comparative Law»*. 2013. № 1–2. Р. 155.

Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. Американське товариство порівняльного права. URL: www.comparativelaw.org
2. Британський інститут міжнародного та порівняльного права. URL: www.biicl.org
3. Британський національний комітет порівняльного права. URL: www.iel.bham.ac.uk/uknccl/
4. Інститут європейського та порівняльного права Оксфордського університету. URL: www.iekl.ox.ac.uk
5. Інститут зарубіжного й міжнародного кримінального права (Фрейбург,

- ФРН). URL: www.iuscrim.mpg.de
6. Інститут зарубіжного публічного права та міжнародного права (Гейдельберг, ФРН). URL: www.mpiv-hd.mpg.de
7. Міжнародна академія порівняльного права (Гаага, Нідерланди). URL: www.iuscomparatum.org
8. Міжнародний інститут порівняльного аналізу (Київ, Україна). URL: www.ussr.to/Ukraine/ica/
9. Паризьке об'єднання дослідження порівняльного права, Інститут порівняльного права (Париж, Франція). URL: www.umrhc.fr/
10. Центр європейського та порівняльного права (Київ, Україна). URL: www.eclc.gov.ua